

9. Sınıf Tarih 1. Dönem 1. Yazılıya Hazırlık Soruları — Cevap Anahtarı

1. (10 puan) Tarih bilinci, bireylerin sadece geçmiş olayları kronolojik bir sıralama olarak değil, aynı zamanda bu olayların çok boyutlu neden-sonuç ilişkilerini ve farklı aktörlerin motivasyonlarını anlamalarını sağlar. Bu durum, tarih öğreniminin bireylere kazandırdığı en önemli yetkinliklerden hangisiyle doğrudan ilişkilidir?

C) Güncel olaylara eleştirel ve çok yönlü bakabilme ✓

Çözüm: Soru metni, tarih öğreniminin sadece olayları ezberlemekten öte, olayların karmaşık neden-sonuç ilişkilerini ve farklı aktörlerin bakış açılarını anlamayı sağladığını vurgulamaktadır. Bu derinlemesine anlama yeteneği, bireylerin güncel olaylara karşı daha eleştirel, kapsamlı ve çok yönlü bir bakış açısı geliştirmesine olanak tanır. Diğer şıklar da tarihin faydaları arasında yer alsa da, soru metninde belirtilen 'çok boyutlu neden-sonuç ilişkileri' ve 'farklı aktörlerin motivasyonları' ifadeleri, doğrudan 'eleştirel ve çok yönlü bakabilme' yetkinliğini işaret etmektedir. Milli kimlik, geçmiş hatalardan ders çıkarma, hoşgörü geliştirme ve kültürel mirası koruma gibi faydalar, bu eleştirel ve çok yönlü bakış açısının bir sonucu olarak ortaya çıkabilir ancak doğrudan bu yetkinliğin kendisi değildir.

Kazanım: Tarihsel olayların çok boyutlu neden-sonuç ilişkilerini ve aktör motivasyonlarını anlayarak güncel olaylara eleştirel bakabilme [\[Analiz\]](#)

2. (10 puan) Tarih bilinci, sadece geçmiş olayların kronolojik bir dökümünü ezberlemekten öte, bireyin ve toplumun kimliğini, değerlerini ve kolektif hafızasını şekillendiren dinamik bir süreçtir. Günümüz dünyasında, farklı ideolojik ve politik amaçlarla çarpıtılabilen, yüzeysel veya parçalı tarih anlatılarının yaygınlaştığı bir ortamda, sağlam bir tarih bilincine sahip olmak, bireylere ve toplumlara hangi en üst düzey yetkinliği kazandırır?

C) Tarihsel olayları, kendi dönemi koşullarında, çok yönlü kaynaklarla eleştirel bir biçimde analiz ederek, güncel tartışmalara derinlikli ve nesnel bir perspektif kazandırma. ✓

Çözüm: Tarih bilincinin en üst düzey yetkinliği, geçmiş olayları sadece kronolojik bir sıralama olarak görmek yerine, onları kendi dönemi koşullarında, farklı kaynakları eleştirel bir gözle değerlendirerek analiz etme becerisidir. Bu sayede, güncel tartışmalara yüzeysel ve ideolojik yaklaşımlar yerine, derinlikli, nesnel ve çok boyutlu bir perspektif getirilebilir. A seçeneği milli gururu pekiştirmeyi vurgulasa da, bu eleştirel analizi içermediği için en üst düzey yetkinlik değildir. B seçeneği, tarihten basit çözümler üretmenin yanlışlığını ifade eder, çünkü tarih tekerrür etmez ve her olay kendine özgü koşullara sahiptir. D seçeneği, tarihi geleceği kesin olarak öngörme aracı olarak görmenin bilimsel olmadığını belirtir. E seçeneği ise sorgusuz kabul etmenin eleştirel düşünceye aykırı olduğunu gösterir. Bu nedenle, eleştirel analiz ve nesnel perspektif kazanma, tarih bilincinin en kapsamlı ve zorlayıcı faydasıdır.

Kazanım: Tarihsel olayları eleştirel bir biçimde analiz ederek nesnel perspektif kazanma [\[Analiz\]](#)

3. (10 puan) Tarih bilinci, bireylerin geçmişteki olayları sadece birer bilgi yığını olarak ezberlemek yerine, bu olaylar arasındaki karmaşık neden-sonuç ilişkilerini, toplumsal değişim ve süreklilikleri, farklı perspektifleri ve dönemin koşullarını göz önünde bulundurarak anlamlandırma yeteneğidir. Bu derinlemesine kavrayış, özellikle günümüz dünyasında karşılaşılan sosyal, siyasal ve kültürel meselelere daha bilinçli ve eleştirel bir yaklaşım geliştirmeyi sağlar. Buna göre, güçlü bir tarih bilincine sahip bir bireyin aşağıdaki yaklaşımlardan hangisini benimsemesi BEKLENMEZ?

D) Tarihsel olayları, yaşandığı dönemin koşullarından bağımsız olarak evrensel ahlaki değerlerle yargılamak. ✓

Çözüm: Tarih bilinci, olayları kendi dönemi ve koşulları içinde değerlendirme yeteneğini içerir. Geçmişteki olayları günümüzün evrensel ahlaki değerleriyle yargılamak, anakronizm hatasına düşmek ve tarihsel bağlamı göz ardı etmek anlamına gelir ki bu, güçlü bir tarih bilincine sahip bireyden beklenmeyen bir yaklaşımdır. Diğer şıklar (A, B, C, E) tarih bilincinin olumlu ve beklenen faydaları arasındadır: güncel sorunları tarihsel bağlamda analiz etme, empati geliştirme, geçmişten ders çıkarma ve ulusal kimliğe katkıda bulunma.

Kazanım: Tarihsel bağlamı dikkate alarak yargılama yapma [\[Değerlendirme\]](#)

4. (10 puan) Tarih biliminde 'olay' ve 'olgu' kavramları, geçmişteki yaşanmışlıkları sınıflandırmak için kullanılır. Olaylar belirli bir yer ve zamanda başlayıp biten, kendine özgü ve tekrarlanamaz gelişmelerken; olgular, olayların sonucunda ortaya çıkan, genel, sürekli ve soyut durumlardır. Buna göre aşağıdakilerden hangisi bir 'olgu'ya örnek olarak gösterilebilir?

C) Türklerin İslamiyet'i kabul etmesiyle birlikte İslam kültürünün yayılması ✓

Çözüm: Tarih biliminde 'olay', belirli bir başlangıcı ve bitişi olan, somut ve tekil bir gelişmedir (örneğin, bir savaş, bir fetih, bir ihtilal). 'Olgular' ise olayların sonucunda ortaya çıkan, genel, soyut, sürekli ve zaman içinde yayılan bir durumu ifade eder. Seçeneklerde verilen İstanbul'un Fethi, Fransız İhtilali, Malazgirt Savaşı ve Kurtuluş Savaşı belirli bir zaman diliminde başlayıp biten 'olay'lardır. Ancak 'Türklerin İslamiyet'i kabul etmesiyle birlikte İslam kültürünün yayılması' belirli bir anla sınırlı kalmayıp, uzun bir sürece yayılan, genel ve sürekli bir durumu ifade ettiği için bir 'olgu'dur.

Kazanım: Tarihsel kavramları tanımlama ve ayırt etme [\[Anlama\]](#)

5. (10 puan) Türklerin tarih boyunca kullandığı takvimlerden On İki Hayvanlı Türk Takvimi ve Miladi Takvim 'Güneş yılı' esasına dayanırken, Hicri Takvim 'Ay yılı' esasına dayanmaktadır. Buna göre, aşağıdakilerden hangisi Ay yılı esaslı takvimlerin temel özelliğidir?

B) Ay'ın Dünya etrafındaki 12 kez dönme süresini (yaklaşık 354 gün) esas alması ✓

Çözüm: Ay yılı esasına dayanan takvimler, Ay'ın Dünya etrafındaki 12 tur tamamlamasını esas alır ve bu süre 354 gün olarak kabul edilir.

Kazanım: Takvim türlerinin temel özelliklerini ayırt etme ve hatırlama [\[Hatırlama\]](#)

6. (10 puan) Taş, mermer veya metal yüzeyler üzerine yazılmış anıt ve kitabeler üzerindeki yazıları inceleyen tarihe yardımcı bilim dalı aşağıdakilerden hangisidir?

C) Epigrafi ✓

Çözüm: Epigrafi (Kitabe bilimi), anıtlar, dikilitaşlar ve kitabeler üzerindeki yazıları inceleyen bilim dalıdır.

Kazanım: Tarihe yardımcı bilim dallarını ve tanım bilme becerisi [\[Hatırlama\]](#)

7. (10 puan) Belirli bir mekânda ve kısa süre içinde gerçekleşen somut gelişmelere 'olay' denir. Buna göre aşağıdakilerden hangisi bir 'olay' örneğidir?

C) Malazgirt Meydan Muharebesi ✓

Çözüm: Malazgirt Meydan Muharebesi 1071 yılında gerçekleşmiş, başlangıcı ve bitişi belirli, kısa süreli somut bir olaydır. Diğer şıklar ise uzun süreli 'olgu' örnekleridir.

Kazanım: Olay ve olgu kavramlarını ayırt edebilme [\[Anlama\]](#)

8. (10 puan) Tarihsel bilgi, yeni bulgular ve farklı yorumlama yöntemleri sayesinde sürekli olarak değişime ve yeniden değerlendirmeye açık bir yapıya sahiptir. Bu durum, bir tarihçinin mevcut kaynakları ve yerleşik anlatıları ele alırken aşağıdaki yaklaşımlardan hangisini benimsemesini en kritik hale getirir?

B) Tarihi olayları, kendi döneminin koşulları ve değer yargıları içinde değerlendirerek, güncel önyargılardan arınmak ✓

Çözüm: Tarihsel bilginin dinamik yapısı, tarihçiden sürekli bir eleştirel düşünme ve mevcut bilgiyi yeniden değerlendirme becerisi bekler. Bu bağlamda, tarihçinin en kritik yaklaşımı, olayları kendi döneminin koşulları ve değer yargıları içinde değerlendirerek, güncel önyargılardan arınmasıdır. Bu, hem kaynaklara objektif yaklaşımı sağlar hem de yeni bulguların doğru bir şekilde yorumlanmasına olanak tanır. Diğer seçenekler ya tarihsel araştırmanın temel prensiplerine aykırıdır (A, C, D) ya da konunun bütüncül anlaşılmasını engeller (E).

Kazanım: Tarihsel bilgiyi eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirme [\[Değerlendirme\]](#)

9. (10 puan) Tarih araştırmalarında ferman, berat, antlaşma metinleri ve fetihnameler gibi resmî belgelerin şekil, üslup ve içerik özelliklerini inceleyen tarihe yardımcı bilim dalı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Diplomatik ✓

Çözüm: Diplomatik, ferman, berat, antlaşma ve fetihname gibi resmî belgeleri, bu belgelerin geçerliliğini, üslubunu ve yazışma şekillerini inceleyen tarihe yardımcı bilim dalıdır.

Kazanım: Tarihe yardımcı bilim dallarını ve görevlerini tanıma [\[Hatırlama\]](#)

10. (10 puan) Tarihsel araştırmalarda, olayın yaşandığı döneme ait, olayı bizzat yaşayanlar veya olaya tanıklık edenler tarafından oluşturulan kaynaklara birinci elden kaynak denir. Buna göre, aşağıdaki kaynaklardan hangisi birinci elden kaynak olarak kabul edilir?

D) Bir döneme ait antlaşma metni ✓

Çözüm: Birinci elden kaynaklar, olayın yaşandığı döneme ait orijinal belgeler, buluntular veya tanıklıklardır. Antlaşma metinleri, olayın yaşandığı dönemde oluşturulduğu için birinci elden kaynak niteliğindedir. Diğer seçenekler ise olayın üzerinden zaman geçtikten sonra oluşturulmuş veya yorumlanmış ikinci elden kaynaklardır.

Kazanım: Birincil ve ikincil kaynakları ayırt etme [\[Anlama\]](#)

Belirtke Tablosu

Konu	Hatırlama	Anlama	Analiz	Değerlendirme	Toplam
Tarih Öğrenmenin Faydaları ve Tarih Bilinci			2	1	3
Tarihin Doğası ve Konusu	2	2			4
Tarihsel Bilginin Üretim Süreci ve Kaynaklar	1	1		1	3
Toplam	3	3	2	2	10

Kapsanan kazanımlar

- Tarihsel olayların çok boyutlu neden-sonuç ilişkilerini ve aktör motivasyonlarını anlayarak güncel olaylara eleştirel bakabilme
- Tarihsel olayları eleştirel bir biçimde analiz ederek nesnel perspektif kazanma
- Tarihsel bağlamı dikkate alarak yargılama yapma
- Tarihsel kavramları tanımlama ve ayırt etme
- Takvim türlerinin temel özelliklerini ayırt etme ve hatırlama
- Tarihe yardımcı bilim dallarını ve tanım bilme becerisi
- Olay ve olgu kavramlarını ayırt edebilme
- Tarihsel bilgiyi eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirme
- Tarihe yardımcı bilim dallarını ve görevlerini tanıma
- Birincil ve ikincil kaynakları ayırt etme